

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>;

12. Федорінов В., Кривунь В., Корчак О. Шлях до ефективної освіти – через ринок інтелектуальної власності / В. Федорінов, В. Кривунь, О. Корчак // Інтелектуальна власність. – 2011. – №1. – С.63-68.;

13. Цибульов П. М., Бутнік-Сіверський О. Б. / П.М. Цибульов, О.Бутнік-Сіверський // Економіка інтелектуальної власності : Підручник. – К. : ДІВ, 2008. – 408 с.

Валентина БАБЕНКО

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства, документознавства
та інформаційної діяльності
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури*
<https://orcid.org/0000-0001-7105-4653>

Галина ЄВССЄВА

*доктор наук з державного управління, професор,
проректор з навчально-виховної роботи
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури*
<https://orcid.org/0000-0001-9207-6333>

ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ОСВІТНІХ
ПРОГРАМ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ ІННОВАЦІЙНОСТІ
ЗВО БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

Анотація. Пріоритетним напрямком соціально-економічного розвитку будь-якої держави у сучасному світі є розвиток інновацій. Інноваційність будівельної галузі України є надзвичайно важливою у забезпеченні ефективного розвитку країни в умовах викликів сучасної глобалізації та економічної кризи. Від інноваційного розвитку будівельної галузі значною мірою залежить економічне зростання, вирішення соціально-економічних проблем та

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

конкурентоспроможність країни. У свою чергу, інноваційність будівельної галузі залежить від інноваційного розвитку вищої освіти України, де останні роки прослідковуються диспропорції у підготовці фахівців природничого та технічного напрямків на користь економічних та юридичних спеціальностей, що має негативний вплив на інноваційність різних сфер, у тому числі і будівельної галузі.

Будівельна галузь України в останні роки розвивається активними темпами. Будуються та приймаються в експлуатацію житлові будинки, розвивається альтернативна енергетика, використовуються нетрадиційні джерела енергії. Але задля нових темпів росту, задля використання потенціалу будівельної галузі по скороченню енергоємності необхідним є запровадження інноваційних технологій на основі об'єктів права інтелектуальної власності. Інноваційні методи будівництва та динаміка розвитку у цій сфері можуть дати поштовх позитивним зрушенням по залученню іноземних інвестицій у будівництво України, зробити національну будівельну галузь енергоефективною та конкурентоспроможною завдяки спільним зусиллям держави, стейкхолдерів та ЗВО, прогнозуванню та стратегічному плануванню, розробці спеціальних цілей та виконанню важливих завдань, серед яких найактуальнішим є відкриття міждисциплінарних освітніх програм у ЗВО України, що сприятимуть інноваційності вищої освіти та економіки. Будівельна галузь сьогодні потребує запровадження нових технологій, матеріалів, нової техніки та знарядь праці. Тому важливим чинником для інноваційного розвитку сучасного будівництва має бути свобода і відповідальність самих студентів у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії, їх наукова технічна творчість, винахідницька діяльність та її результати – об'єкти права інтелектуальної власності, що є можливим на основі широкого запровадження сучасних міждисциплінарних освітніх програм у ЗВО України та стане запорукою від диспропорцій у розвитку вищої освіти, антикризовим засобом та основним фактором її інноваційності.

Ключові слова: вища освіта, інноваційність вищої освіти, міждисциплінарні освітні програми, інноваційність будівельної галузі.

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Конкуренентоспроможність національної системи вищої освіти у сучасних умовах глобалізації економіки та світу, як ніколи раніше, залежить від її інноваційного розвитку та впливає на всі сфери соціально-економічного життя й високу конкурентну позицію держави. Тенденція до масової вищої освіти, яка існує в Україні протягом останніх десятиліть, коли значна частка населення має або отримує вищу освіту, не зміцнила позиції України у рейтингу країн світу з найкращими системами вищої освіти. Вища освіта України віддзеркалює процеси, що відбуваються в економіці країни, яка до сьогодні, зберігаючи сировинну спрямованість та маючи невелику кількість високотехнологічних виробництв, не гарантує працевлаштування майбутнім фахівцям з вищою освітою. Більшість ЗВО технічного спрямування, зокрема, будівельного профілю, знаходяться у кризовому стані, що пояснюється такими факторами як «...невідповідність структури підготовки поточним і перспективним потребам ринку праці» та «...незатребуваність вищої освіти за спеціальностями природничого та технічного (за винятком комп'ютерних наук) напрямків, що призводить до спотворення структури контингенту студентів та абітурієнтів за науковими напрямками» [11]. Ці невтішні висновки зі нещодавно прийнятої Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021-2031 рр. підтверджуються цифрами Глобального інноваційного індексу 2020 р., де за показником кількості випускників у галузі природничих наук і техніки Україна посіла 35-те місце, що становить 25,3% усіх випускників вищої освіти й не відповідає перспективам інноваційного розвитку країни (для порівняння: у Німеччині цей показник складає 35,6% (6-те місце), у Великій Британії – 26,3% (31-ше місце)) [11].

Наукові дослідження проблеми інноваційного розвитку вищої освіти України також відзначають диспропорції у підготовці фахівців природничого та технічного напрямків на користь економічних та юридичних спеціальностей, що має негативний вплив на інноваційність різних сфер, у тому числі і будівельної галузі: «...маємо в цілому в Україні штучно деформовану систему підготовки кадрів, яка неспроможна забезпечити людським капіталом інноваційну реструктуризацію технологічної структури національної економіки за напрямами утвердження передових технологічних укладів, а також

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

здійснити забезпечення фахівцями відновлювального економічного зростання в галузях промисловості, що в останні роки отримали значні інвестиційні ресурси, як-то: будівництво, гірничо-металургійний комплекс, харчова промисловість...» [1]. Завадити цим деформаціям можливо тільки завдяки спільним зусиллям держави, стейкхолдерів та ЗВО, прогнозуванню та стратегічному плануванню, розробці спеціальних цілей та виконанню важливих завдань, серед яких найактуальнішим є відкриття міждисциплінарних освітніх програм у ЗВО України, що сприятимуть інноваційності вищої освіти та економіки. Взаємозв'язок інноваційного розвитку національної економіки та сфери вищої освіти є темою наукових розвідок вітчизняних дослідників В.Гусєва, Г.Клімової та інших [1; 2]. Упровадженню міждисциплінарних освітніх програм, різним аспектам їх функціонування присвячено дослідження науковців та практиків [3]. Так, І. Шкура, Ю. Шулик, аналізуючи зарубіжний досвід упровадження міждисциплінарних освітніх програм, розглядають можливості його застосування в Україні [13]. Дослідження щодо такої практики у ЗВО України залишаються дуже актуальними у зв'язку з практичним досвідом упровадження міждисциплінарних освітніх програм у ЗВО будівельної галузі, як важливого фактору інноваційного розвитку вищої освіти.

Система вищої освіти України є відображенням трансформаційних процесів в економіці, постійних змін на ринку праці, запитів роботодавців та очікувань стейкхолдерів щодо підготовки нового покоління фахівців з інноваційною свідомістю. Ці зміни та трансформації обумовлюють актуальність запровадження нових міждисциплінарних освітніх програм у ЗВО України задля підготовки фахівців майбутнього. Уперше введення міждисциплінарних освітніх (наукових) програм, спрямованих на формування унікальних наборів компетентностей випускників та створення необхідних для цього умов у закладах вищої освіти, було декларовано в Законі України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» від 18 грудня 2019 року № 392-ІХ [8].

Окрім вказаного Закону в «Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти» включено розділ VIII «Вимоги

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

до створення освітніх програм підготовки за галуззю знань, двома галузями знань або групою спеціальностей (у стандартах рівня молодшого бакалавра), міждисциплінарних освітньо-наукових програм (у стандартах магістра та доктора філософії)»[9]. Міністерство освіти та науки України, відзначаючи, що розвиток міждисциплінарних програм «...відкриє нові професійні та академічні права майбутнім фахівцям та сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної системи вищої освіти в цілому», видало Наказ «Про затвердження Вимог до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм» (Наказ МОН № 128 від 1 лютого 2021 р.) [10; 6].

Згідно з вказаним наказом запровадження таких програм у ЗВО України визначено основними цілями: формування результатів навчання, спільних для групи спеціальностей, що належать до однієї або двох галузей знань на початковому рівні (короткому циклі) вищої освіти та сприяння здійсненню здобувачем освіти усвідомленого подальшого вибору спеціальності для продовження навчання. Усі прийняті законодавчо-нормативні документи основною метою запровадження міждисциплінарних освітніх програм вважають підготовку фахівців, «...які спроможні розв'язувати комплексні проблеми в умовах невизначеності та забезпечувати подальший розвиток наукового знання» [6].

Стратегія розвитку вищої освіти України на 2021-2031 рр. вказує на актуальність запровадження міждисциплінарних освітніх програм у зв'язку з багатьма процесами, що стрімко відбуваються в Україні та світі: «Тенденція до неоіндустріалізації, впровадження концепції Індустрії 4.0, всепроникний розвиток ІТ-технологій, екологічні проблеми у найближчі 5-10 років змінять ландшафт найбільш затребуваних професій» [11]. Виклики майбутнього формують нове бачення професій майбутнього, фахівці з яких будуть затребуваними на ринку праці. Для ЗВО України будівельного профілю найбільш актуальними вже сьогодні є підготовка фахівців для технологій майбутнього, таких як: проєктувальник «розумного середовища» та «розумних будівель»; програміст та аналітик даних (у галузі будівництва); архітектор територій; інженер-проєктувальник (у будівництві); фахівець з 3Ддруку (будівельних споруд). Ці та інші

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

професії віднесені до професій майбутнього в Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021-2030 рр. [11].

Для ЗВО будівельної галузі актуальними є також інші професії з вказаного списку, дотичні до спеціалізації та напрямів будівельного профілю: 192 Будівництво та цивільна інженерія, 132 Матеріалознавство, 133 Галузеве машинобудування, 101 Екологія, а також економічних напрямів: 051 Економіка, 075 Маркетинг, 076 Економіка підприємницької діяльності тощо, на основі яких необхідно створювати міждисциплінарні програми. Так, «Стратегія розвитку Придніпровської державної академії будівництва та архітектури на 2020-2025 рр.» передбачає «розвиток інноваційно-дослідницького, міждисциплінарного характеру навчання, органічне поєднання освітньої, наукової та інноваційної складових, а також урахування міждисциплінарних зв'язків у змісті та структурі освітніх компонентів» [12, 6].

Зміни, пов'язані з утвердженням інформаційного суспільства – зміни традиційних видів роботи, ринку праці, перехід людства до автоматизації та роботизації багатьох процесів, до систем штучного інтелекту, призвели до змін глобального характеру в підготовці фахівців відповідної якості. У суспільстві поступово утверджується думка, що «зі зростанням хвилі автоматизації алгоритми і програми поступово витіснятимуть з робочих місць так званий «посередній персонал». Конкуренцію з машинами зможуть витримати лише найкращі, і лише таких шукатимуть компанії майбутнього. В умовах сьогодення компанії вже потребують кандидатів, які мають не просто вищу освіту та високу кваліфікацію у вузькій професійній спеціалізації, роботодавцям потрібні гнучкі та різнопланові фахівці, що мають різноманітні навички й швидко адаптуються до нових завдань, володіють додатковими якісними комунікативними компетенціями» [4, 43]. Саме такі універсальні компетенції мають бути у фахівців з нових професій, що є особливо затребуваними.

Зокрема, затребуваними на ринку праці стають фахівці з робототехніки в будівництві, розробники, диспетчери безпілотних апаратів для будівництва. Актуальною є програма підготовки екоаналітика в будівництві, головним завданням якого, як фахівця майбутнього, буде аналіз території споруди перед початком її

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

зведення, ґрунту, віддаленість від водойм, природоохоронних заповідників і парків, а також підбір архітектурно-будівельних та оздоблювальних матеріалів (цегли, фарби тощо), що завдають найменшої шкоди для середовищу.

Не менш корисною для будівельної галузі є професія ресайклінг-дизайнера, яка сьогодні також у списку професій майбутнього. У сучасному світі сміття, у тому числі й будівельне сміття, є основним товаром для економіки замкнутого циклу. Розробка технологій переробки та використання сміття – важлива складова інноваційності економіки. Спеціалісти з ресайклінгу є важливими для сучасної економіки та екології, бо від них залежить майбутнє планети. Ефективна переробка відходів – це переробка в енергію. Під час організації процесів утилізації сміття все має бути не тільки екологічно, але й економічно. Тому ресайклінг-дизайнер, ресайклінг-технолог – це не тільки професійний еколог, який знає, як краще переробити сміття, але й логіст та менеджер, бо аналізує шляхи транспортування відходів, розташування пунктів збору, зберігання та утилізації тощо. Інноваційні технології ресайклінгу – стабілізації ґрунту, холодного та гарячого ресайклінгу, зараз активно запроваджують під час будівництва доріг [5; 7], промислових підприємств, аеродромів та автостоянок, що робить надзвичайно актуальною розроблення та впровадження нових міждисциплінарних освітніх програм для підготовки фахівців з ресайклінгу для будівельної галузі.

Фахівці з альтернативної енергетики також матимуть особливу затребуваність на сучасному українському ринку праці. Як відомо, в Україні у сфері відновлюваних джерел енергії (сонячна, вітрова, геотермальна енергія, біомаса тощо), працюють фахівці з технічною освітою, що займаються саме розробками та виробництвом. Окремо працюють фахівці-маркетологи, які «просувають» вироблену продукцію. Але для більшості вказаних професій майбутнього сьогодні вже замало тільки технічної освіти. Фахівцям технічного напрямку необхідні екологічні, економічні, юридичні та інші знання. Саме тому поєднання цілого «пучка знань», вмінь та компетентностей у міждисциплінарних освітніх програмах зробить фахівців з встановлення сонячних електростанцій та обслуговування сонячних

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

батареї, інженерів з виробництва сонячних електростанцій тощо, затребуваними на ринку праці.

Для інноваційного розвитку ЗВО будівельної галузі напрям альтернативної енергетики, біоенергетика, яка об'єднує способи отримання енергії з відходів, біопалива з рослин, використання нетрадиційних видів палива, зокрема будівельного сміття, є дуже перспективним. Саме ця міждисциплінарна галузь, на стику технічних, хімічних, біологічних та економічних наук має стати основою для розроблення нових міждисциплінарних програм для ЗВО будівельного спрямування.

До сьогодні державна підтримка, яку МОН України надає природничому, інженерному, технологічному напрямам вищої освіти, як основи розвитку реального сектора економіки країни, не дає позитивних результатів та не сприяє інноваційним процесам у вищій освіті України. З огляду на це диспропорції у підготовці фахівців, згідно зі стратегічними цілями державної програми підтримки відповідних напрямів вищої освіти, можна подолати лише за умови пріоритетного розвитку та запровадження нових міждисциплінарних освітніх програм, які поєднують у собі розвиток нових здатностей у студентів та одночасно нададуть їм спеціалізованих знань і навичок у рамках обраної професії: «З точки зору змісту освітніх програм світовим трендом майбутнього буде їх міждисциплінарність, що надає фахівцям можливість всебічно, цілісно та більш глибоко дослідити об'єкт, розвиває навички критичного мислення» [11].

За даними Всесвітнього економічного форуму у найближчому майбутньому 50% усіх працівників потребуватиме перекваліфікації через зростання впровадження технологій. Водночас проведене опитування «Майбутнє робочих місць» показало, що близько 40% працівників потребуватимуть перекваліфікації тривалістю півроку чи менше. Тому Всесвітній економічний форум опублікував ТОП-10 навичок, які будуть потрібні для роботи вже у 2025 році: аналітичне мислення та інноваційність; активне навчання та стратегії навчання; розв'язання складних проблем; критичне мислення та аналіз; креативність, оригінальність та ініціативність; лідерство та соціальний вплив; використання технологій, моніторинг та контроль; створення технологій та програмування; витривалість, стресостійкість та

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

гнучкість; логічна аргументація, розв'язання проблем та формування ідей [14]. Як бачимо, критичне мислення та розв'язання проблем посідають перше місце серед навичок, за оволодінням якими, на думку роботодавців, зростатиме популярність підготовлених фахівців протягом наступних п'яти років. Також при підготовці фахівців майбутнього особливу увагу необхідно зосередити на таких навичках, як активне навчання (active learning), витривалість (resilience), стресостійкість (stress tolerance) та гнучкість (flexibility), що з'явилися зовсім нещодавно, але набувають особливого значення в період військового стану та повоєнний період.

Ці тенденції, що у довоєнний період стали базовими для освітньої сфери в усьому світі, були відображені в Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 рр. та враховані при розробленні нових освітніх міждисциплінарних програм, де найбільш актуальним є набуття універсальних компетентностей, таких як: вміння вчитися, опрацьовувати інформацію, швидко опановувати нові технології, здатність до критичного мислення та креативного підходу до завдань. «Актуальності набувають також навички системного мислення, програмування, міжгалузевої комунікації, вміння працювати в умовах невизначеності, мультикультурність і володіння декількома мовами, екологічність мислення, мультифункціональність» [11]. Умови військової агресії РФ проти України, коли складність завдань стала занадто високою та непередбачуваною, також вимагають від сьогоденних фахівців вміння концентруватися, управляти власними емоціями, підтримувати розумову та фізичну працездатність, планувати навантаження. Тому нові освітні програми сьогодні мають відрізнятися цілісністю, міждисциплінарністю, системністю, орієнтацією на найновіші наукові досягнення. Їм має бути властива гнучкість, модульність, орієнтація на розв'язання конкретно-прикладних завдань та посилення практичної підготовки майбутніх фахівців.

Таким чином, перед ЗВО постає складне та важливе завдання поєднання розвитку таких здатностей у студентів та одночасного надання їм спеціалізованих знань і навичок у рамках обраної професії. Візія вищої освіти України відображає ці важливі напрями підготовки

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

фахівців та залишається надзвичайно актуальною для повоєнної розбудови української держави: «...конкурентоспроможна система різноманітних закладів вищої освіти, яка завдяки співпраці з науковими установами та підприємницьким сектором формує фаховий та науково-освітній потенціал нації на засадах безперервного професійного й особистісного розвитку, орієнтована на найвищі досягнення та практики, інтегрована у світовий освітній та дослідницький простір» [11]. У складних умовах повномасштабної війни та необхідності відбудови зруйнованої країни все більшого значення набуває свобода і відповідальність самих студентів у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії, а широке запровадження сучасних міждисциплінарних освітніх програм у ЗВО України має стати запорукою уникання диспропорцій у розвитку вищої освіти, антикризовим засобом та основним фактором її інноваційності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гусев В. О. Підтримка інноваційного розвитку національної економіки сферою вищої освіти / В. О. Гусев // Державне управління: теорія та практика. – 2006. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2006-%20txts/GALUZEVE/06gvosvo.pdf>.
2. Климова Г. П. Інноваційний розвиток вищої освіти України: методологічний аспект аналізу / Г. П. Климова. // Право та інноваційне суспільство. – 2013. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pric_2013_1_10.
3. Колот А. М. Міждисциплінарний підхід як домінанта розвитку економічної науки та освітньої діяльності / А. М. Колот // Соціальна економіка. – 2014. – № 1-2. – С. 76-83. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2014_1-2_15.
4. Кохан О. М. Soft skills як необхідний компонент конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Збірник тез доповідей: «Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті». – Київ.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. – 90 с. – С. 43-45. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/f5e21f8fa4b196951d084e7e586ab122.pdf>.
5. Матеріали дорожні, виготовлені за технологією холодного ресайклінгу. Технічні умови. ДСТУ 8976:2020 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=89324.

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

6. Міністерством освіти і науки України розроблено та затверджено вимоги до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм вищої освіти. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-rozrobilo-vimogi-domizhdisciplinarnih-osvitnih-naukovih-program-vishoyi-osviti>.

7. Настанова з улаштування шарів дорожнього одягу за технологією холодного ресайклінгу. ДСТУ 8978:2020 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=89326.

8. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти. Закон України від 18.12.2019 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-20#Text>.

9. Про унесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти. Наказ МОН України №584 від 30.04.20 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovometodychna_rada/2020-metod-rekomendacziyi.docx.

10. Про затвердження Вимог до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм. Наказ МОН України №128 від 01.02.2021 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0454-21#Text>.

11. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 рр. // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitkuvishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>.

12. Стратегія розвитку Придніпровської державної академії будівництва та архітектури на 2020-2025 рр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pgasa.dp.ua/academy/official-inform/main-documents/>.

13. Шкура І., Шулик Ю. Зарубіжний досвід упровадження міждисциплінарних освітніх програм та можливості його застосування в Україні Серія: Педагогічні науки. – Вип.2. – Бердянськ : БДПУ, 2020. – 420 с.

14. Якими будуть основні 10 навичок у 2025 році – Всесвітній економічний форум опублікував список. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/news/yakymy-budut-osnovni-10-navychok-u-2025-rotsi-vsesvitnij-ekonomichnyj-forum-opublikuvav-spysok/>.